

Klimat- och näringslivsdepartementet

Miljöprövningsenheten

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Er ref. KN2024/02540

2025-03-19

Yttrande till Promemorian Att åter möjliggöra utvinning av uran (Ds KN2024/02540)

Sveriges Jordägareförbund (förbundet) har tagit del av promemorian och har följande att framföra.

Förbundet tar inte avstånd från gruvbrytning som sådan. Mineraler och metaller utgör en viktig del av klimatomställningen. En långsiktigt hållbar och rättvis klimatomställning förutsätter dock att kostnader och nyttor fördelas jämnt. Äganderätten ska respekteras men den ska heller inte utgöra ett oöverstigligt hinder för samhällsutveckling.

Ersättning till markägare är en grundläggande förutsättning för skyddet för äganderätten och en därpå baserad fungerande marknadsekonomi som manar till samarbete istället för konfrontation. Utformningen av ersättningsbestämmelserna avgör vilket slags samhälle vi vill ha. Vill vi verka i ett samhälle där reglerna om hushållning med fast egendom, bl.a. reglerna om expropriation/intrång och ersättning därför, bäddar för samförstånd, frivilliga avtal, en väl fungerande samhällsekonomi och samarbete? Om lagstiftaren väljer att lägga ersättningarna på nivåer som är attraktiva för ägarna och brukarna till den fasta egendomen kommer svaret att bli ja. En sådan situation medför stora samhällsliga vinster. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är ersättningen i sig inte en kostnad, utan en del av en investering. Kostnader för att lösa tvister vid tvångsingripanden av olika slag är däremot en samhällsekonomisk belastning, men som kan minimeras genom att ersättningsbestämmelserna främjar frivilliga överenskommelser och samförstånd så att lönsamma investeringar kommer i drift hellre förr än sen

Ersättningen till markägare vid gruvdrift är bristfällig. På grund av systemet med koncessionsmineraler får markägaren en mycket liten del av det värde som skördas från vederbörandes mark. Markägaren får heller inte ta del av den ansökningsavgift och förlängningsavgift som prospektörer av någon märklig anledning ska betala till regeringen. Då undersökningsarbeten till största delen sker ovan jord och berör betydligt fler markägare än en framtida brytning, så skulle troligen opinionsbildning och miljösamråd underlättas av att undersökning inte framstår som en inkomstkälla enbart för staten.

Det finns anledning att se över dessa system för att uppnå en mera rättvis värdefördelning.

Med hänvisning till ovannämnda brister i ersättningen till markägare och i väntan på åtgärder som främjar en mer rättvis och proportionerlig fördelning i detta avseende ser sig förbundet tvunget att avstyrka att uran blir en koncessionsmineral.

Sveriges Jordägareförbund

Anders Grahn

Generalsekreterare